

آسایش در خانه مطالعه موردی: خانه تاریخی بهنام تبریز

محمدباقر ولی‌زاده‌واغانی*^۱، ناصر موحدی^۲

۱- کارشناس ارشد معماری، مدرس گروه معماری، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، تبریز، ایران
۲- کارشناس ارشد معماری، مدرس گروه معماری، دانشگاه فنی و حرفه‌ای استان آذربایجان شرقی، تبریز، ایران
(mbvalizadeh@yahoo.com)

چکیده

بشر از دیرباز در پی تأمین آسایش حداکثری برای خود بوده است و راهکارهای گوناگونی در جهت دستیابی به آسایش به کار بسته است. در این بین، مسکن به عنوان مکان وقوع زندگی باید گستره وسیعی از کیفیات را داشته باشد تا انسان در آن به آسایش و آرامش برسد. مقاله حاضر در پی آن است که با مرور مطالعات انجام یافته در ارتباط با خانه و خانه‌های سنتی، به بررسی ساختار فضایی-کالبدی معماری خانه‌های سنتی با تأکید بر خانه بهنام تبریز بپردازد و راهکارها و اصول به کار گرفته شده در ایجاد آسایش در خانه را تفسیر و تحلیل کند. روش تحقیق توصیفی و تحلیلی و متکی بر پژوهش موردی می‌باشد و برای گردآوری اطلاعات از ابزارهای کتابخانه‌ای و میدانی بهره گرفته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، برای نیل به آسایش در خانه‌های سنتی به طیف وسیعی از نیازهای جسمی و روانی انسان پاسخ داده شده است که مهمترین آن‌ها عبارتند از: نیاز به آسایش فیزیکی (موقعیت و دسترسی، استحکام سازه‌ای، تعداد و ابعاد فضاها و ...)، آسایش حرارتی (گرمایش و سرمایش)، آسایش بصری (نور و روشنایی، حریم و محدوده بصری)، تهویه و کیفیت هوا، آسایش صوتی. علاوه بر این، توجه به نیازهای اجتماعی و الگوهای فرهنگی زندگی، خلوت و حس تعلق به مکان و نیازهای معنوی همانند نیاز به پرستش، کمال، زیبایی، عدالت و غیره در ایجاد آسایش و علی‌الخصوص آسایش روانی در خانه تأثیر بسزایی داشته‌اند. در نهایت توجه به این نکته ضروری است که آسایش جسمی و روانی در خانه سنتی، در راستای یکدیگر و تحت تأثیر دیگر شرایط آسایش فراهم شده است. نتایج بررسی خانه بهنام تبریز به عنوان نمونه مورد مطالعه حاکی از آن است که این خانه با تکیه بر منابع طبیعی و امکانات در دسترس و با سازمان فضایی و کالبدی متناسب با منطقه توانسته با ارضاء نیازهای جسمی و روانی، حد قابل قبولی از آسایش را برای ساکنان خود فراهم کند.

واژگان کلیدی: آسایش، آرامش، آسایش جسمی، آسایش روانی، خانه سنتی، خانه بهنام تبریز.

۱- مقدمه

انسان برای برآورده کردن نیازهایش و تأمین آسایش مطلوب برای خود، باید محیط سکونتی مناسبی داشته باشد. ساختمان‌ها به عنوان پوسته سوم انسان، معیاری مهم در سلامت و کیفیت زندگی انسان هستند. سطح بالای آسایش منجر به افزایش روند خلاقیت، التیام و احیاء بدن انسان شده و عملکرد بهتر انسان، در زندگی کاری و روابط اجتماعی را به دنبال دارد (بور، موسل و سکوارز^۱، ۱۳۹۴: ۳۵). در این بین، مسکن به عنوان مکان وقوع زندگی باید گستره وسیعی از کیفیات را داشته باشد تا انسان در آن به آسایش و آرامش برسد. مسکن بایستی محل به آرامش رسیدن انسان باشد (مسائل، ۱۳۸۸: ۲۹). مسکن و محیط‌های مسکونی

^۱. Bouer Michael, Mosle Peter, Schwarz Michael